

Vînătoarea de vulpi

De la Niște țărani la Vînătoarea de vulpi sau greul drum spre film al unei cărți de excepție, străbătut de o echipă de excepție, în condiții de excepție

Pornim la filmare cu autocarul spre Rm. Vilcea, într-o duminică la ora la care lumea începe să se uite la «Albumul duminical». A dat zăpada și Mircea Daneliuc se teme să n-o piardă — teamă întemeiată, pentru că de la începutul filmărilor tot timpul a pierdut câte ceva. Nimeni însă nu pare jenat de plecarea asta. Oamenii fără conștiință, cineștii, nu au cultul repaosului în general și al celui duminical în special. Când pătrundem cu adevărat în peisajul filmului — dealuri acoperite de zăpadă pe care stau agățate case mici și păduri subțiri profilate pe cerul plumburiu — buna dispoziție alunecă într-o stare de nerăbdare. Dacă ar fi cu puțință — îi simt — s-ar apuca să filmeze chiar acum. Oprim la 13 km. de Rm. Vilcea să se inspecteze locul filmării de poimline. «Aici am să fac un Bruegel» — mă informează Daneliuc și nu întreb ce fel de Bruegel, pentru că satul din vale care se cațără spre dealul de vizavi nu are nevoie decât de doi oameni cu puști în prim-plan și câțiva câini ca să fie «vânătorii în zăpadă». Cei doi oameni vor fi Năiță și Pătru cel scurt, nu, câini cred că nu vor fi, și alte întrebări n-am. Vreau să văd.

Scoateți căciuliile, se filmează!

Dar la poimline se ajunge întotdeauna printr-un mline. Acel mline este făcut din trei filmări mici, de legătură, și o filmare importantă, generică, care nu este un generic oarecare, ci înmormintarea lui Pătru cel scurt, de fapt, pista de decolare care lansează cele zece personaje-unghiuri de vedere ale filmului. Ele sînt: Năiță Lucean (Mitică Popescu), Genica (Valeria Seciu), Dumitru lui Dincă (Bob Călinescu), Moșul din Sacoț (Nicolae Niculescu), nevasta lui Pătru (Sofia Vicoceanca), Gheorghe Otăt (Andrei Codarcea), Petre a lui Toma (Zaharia Voilba), Ciclop (Aristide Teică), Simion Popescu (Constantin Sava), Vasiliță (Costel Pătrașcu). În convoiul din spatele sicriului așezat frumos pe scoarțe și crengi de brad într-un car cu boi (sicriu în care, după oarece ezitare s-a întins Pătru cel scurt — Mircea Diaconu machiat în mort de Violeta Marinescu și asistenta ei Maria Mătașe) se mai află Nicu lui Nae (Flavius Constantinescu), socorul lui Năiță (Costel Rădulescu), popa Sofronie (Emil Bozdogescu) și figurația — zece oameni, așa scrie în programul zilei, dar în mod sigur sînt mai mulți. Ei apar tot timpul așa, din zăpadă, toți îi știu pe Dinu Săraru și pe Năiță, oricum filmul asta îi privește prea direct și personal ca să nu fie de față. Prezența lor strică uneori cadrul — «cum ai ajuns, domnule acolo?» se miră brusc cineva din echipă descoperind în convoi un figurant nechemat și cu ochii țintă în aparat, dar mirarea e blîndă și înțelegătoare. Omul e scos de acolo și se mai filmează odată. Oricum se filmează de mai multe ori, pentru fiecare personaj e nevoie de o dublă, înmulțiți cu zece, fără a mai socoti planurile generale...

Ninge frumos peste Pătru cel scurt și peste car, ninge peste broboadele femeilor și peste o gîscă — pentru că există și o femeie cu o gîscă în brațe — bărbații se mai acoperă între duble, apoi: «scoateți căciuliile, se filmează!» și ei rămîn descoperiți sub zăpada care curge de sus ca florile de prun din grădina lui Pătru cel scurt. «Aoleo, că tot mergem și mergem și nu mai ajungem nicăieri» — se vaită o femeie. «Dacă știam eu că ține atât nu mai intram, că eu pot, da' gîsca nu mai poate — meliță iute femeie cu gîsca și într-adevăr pasărea tremură de-î clănțane ciocul — că eu m-am gîndit să-mi iau niște încălțări din banii ăștia, continuă femeia, că altfel nu veneam eu să țin gîsca aici în frig atîta vreme». Unde ești Dinu Săraru să vezi ce cărți scriu ei, mai departe?... «Încă odată — cere operatorul Călin Ghibu — încă odată pentru Ciclop!» Aristide Teică își rostogolește ochiul cu albeață proaspăt scos din recuzita machiajului și fier înaintea de întrebare, la o casă din apropiere. Mă gîndesc ce-o fi făcut gazda cu cănuța în care a fierit ochiul lui Ciclop, în timp ce convoiul vine încă odată la cadru pentru Genica — neagră sub basmau ei de femeie necăjită,

Amîndoi au scris, pe meridiane diferite, despre... niște țărani: Dinu Săraru și Gabriel Garcia Marquez

Regizorul Mircea Daneliuc în permanentă ofensivă novatoare

pentru Dumitru a lui Dincă care-și protejează mina boantă cu căciula, pentru fiecare în afară de Năiță pentru că el a ieșit din cortegiu și a luat-o spre temelii. Temeliile din Valea cu pietrele pe care el, Năiță, le-a ridicat cu speranță candidă și șmecherie tristă, țărănească, în ideea că: unde e casă nu se colectivizează...

Întotdeauna la mijloc e un «dacă»

Ieșind din cortegiu, Năiță se duce de-a dreptul, în secvența următoare și în ziua a doua de filmare, la 13 km de Rm. Vilcea în Bruegelul lui Daneliuc. «Eu n-am. N-am avut, n-am» — rostește Mitică Popescu bătînd șoseaua în sus și în jos cu secretara de platou Veronica Lupu lângă el. «N-am ce să le dau» — strigă Veronica în zgomotul traficului de pe șosea și Mitică Popescu își duce mai departe replica, încercînd să regăsească tonul stabilit cu o seară înainte, la repetiția cu Daneliuc. «De unde să le dau eu puști, dacă n-am. Dacă aveam le dădeam, că nu mă bucuram eu la sărăcia lor, fiindcă ori îi avînd și ei nevoie.» Între timp — la o filmare totul se întîmplă între timp — echipa de costume — Oitea Ionescu ajutat de Rodica Cezar — verifică detaliile costumelor. Între timp, scenograful filmului, Magdalena Mărășescu și asistentul ei Cătălin Popescu au făcut rost de o cursă de vulpi. Între timp, asistentul de regie Emil Sîtoea care ieri a pregătit filmarea de azi, poate pleca să pregătească filmarea de mîine. Între timp, regizorul secund Dan Păduraru așază figurația pentru tabloul Bruegel. Între timp, Daneliuc și Călin Ghibu stabilesc locul aparatului și locul actorilor, cu grijă să nu atingă zăpada care trebuie să fie necălicată. Totul merge bine cîtă vreme se filmează fără sunet. În cadrul următor, acela în care se rostește

nămeții și urmat de Pătru cel scurt — Mircea Diaconu în aceeași situație. Microfonul mare ținut de Sandu Alexe (sunetist cu experiență bogată, a lucrat și la Răsuna valea mi se spune) vinează replica și foșnetul pașilor în zăpadă. Cu căștile la urechi, deci în stare să prîndă cel mai mic zgomot neconvenabil: filmului, Horia Murgu care semnează coloana sonoră, înregistrează atent, în timp ce Călin Ghibu și Marian Caraiuan, responsabilul cu schimbările de claritate din prim-plan în profunzime, filmează, în fine, secvența în care Năiță cu arma ascunsă sub haină, îi explică lui Pătru cel scurt și el cu arma ascunsă sub haină, cum nu are el pușcă și cum dacă ar avea ar da-o, dar n-are, că și dacă-ar avea, tot n-ar da-o... Imaginea din vale, alb cu pete negre, este chiar iarnă de Bruegel atît de iarnă, încît cheamă un univers sonor, ușor pleonastic: iarna lui Vivaldi. «Ia, fă, oala aia d-acilea!» se aude suav și limpede din sat, în timp ce Diaconu alunecînd mai mult decît trebuia în zăpadă scapă o la fel de suavă înjurătură. «E bine! — hotărăște Daneliuc, întorcîndu-se către echipa de imagine — dacă la voi a fost bine». La toată lumea a fost bine, așa încît...

Ce se poate și ce nu

...Mitică Popescu și Mircea Diaconu se pot azvîrli în Dacia lui Nea Mitu — Dumitru Vasile pe numele lui de buletin — care-l va duce costumati în Năiță Lucean și Pătru cel scurt la București, unde au spectacol. După spectacol, același Nea Mitu, înfruntînd nămeții, călînd timp a viscolit, îi va aduce noaptea la Rîmnic, iar a treia zi, rupți, frînți de oboseală, în autobuzul care ne duce spre Slătioara la ora 6 dimineața, mai apucă să ne povestească ce senzație

au stîrnit coborînd din Dacie «niște țărani» la București, după care adorm buștean. Au și timp. Pe jos e patinoar nu șosea. Nu facem o oră și un pic, facem două ore pînă la locul în care autocarul va fi părăsit și aparatele vor urca cu un ARO și un IMS încă vreo doi kilometri. Este ziua a treia, cea mai importantă, ziua în care se filmează vînătoarea vulpoiului, care «a luat cîinele lui Otăt și adoarme curcanii lui Pătru cel scurt de cad din pom ca pietroaiele.» Este ziua cea mai grea, și așa fiind se vede foarte bine ce se poate și ce nu se poate la o filmare grea. De putut se poate așa: oamenii să se scoale cu noaptea-n cap chiar și cei care n-au «prins», ca Diaconu

Două din cele zece «personaje — unghiuri de vedere»: Năiță Lucean (Mitică Popescu) și Genica (Valeria Seciu)

și Mitică Popescu, decît trei ore de somn; să ajungem totuși, pe patinoarul care ține loc de șosea de la Rm. Vilcea la Slătioara; acolo să existe, mulțumită bunei organizări a echipei de producție în cap cu directorul filmului Alexandru Iclozan, cele două mașini care să care aparatele mai departe, pe un drum care nu mai e drum ci o zăpadă mare; Mircea Daneliuc să dea la zăpadă în fața IMS-ului și-apoi să împingă împreună cu ceilalți mașina care patinează în zăpadă proaspătă; unul dintre șoferi să fie convins să nu se întoarcă la Vilcea unde are un proces, ci să urce aparatele pînă sus; sus, să existe carul cu boi care să ducă aparatele pînă în pădure; actorii să fie gata la cadru îmbrăcați, machiați, cu textul lung și greu — o sută de vorbe de spus din mers, din oprit, șoptit, gîfîit, de unde și nevoia de priză directă — bine învîțat; Călin Ghibu și echipa lui să instaleze aparatul silențios repede, cît se poate de repede, pentru că secvența începe cu următoarea indicație: se crapă de ziuă. Daneliuc să se înțeleagă în viteză cu Călin Ghibu asupra unghiurilor și obiectivelor; repetițiile să se facă în timp. Și punct. Aici începe ce nu se poate. Și nu se poate un singur lucru: să funcționeze aparatul silențios. Ceea ce cu o zi înainte a fost o hachiță, azi e lege. Blimp-ul nu merge. Arde siguranță după siguranță. Arde toate sîrmele pe post de siguranță. Dă să meargă și, finalmente, nu merge. Iar fără el priza directă nu mai e chiar directă. Obiectivele sînt altele, deci secvența trebuie filmată altfel. Din bucăți. Cu priza de sunet separat. Cu o pierdere de timp și un consum de nervi incalculabile. Călin Ghibu, dealtfel calmul în persoană, dă în clocot și nu lipsește mult să nu dea și cu piciorul în namila de aparat cărat pînă aici de pomană. Daneliuc încremenește — că așa dă el în clocot. Mitică Popescu și Mircea Diaconu, înțînd în apa din bocanci, încearcă să spargă tensiunea — deși cei mai tensionați sînt tot ei, că ei, iară la București repede — cîntînd pe glasul al șaptelea doamne miluiește. În pădure pătrunde un soare glorios, instalat ca pentru veșnicie pe un cer ca sticla de sifon. Nici vorbă să se mai crape de ziuă, se crapă de furie. De furie și de încăpăținare. «O facem!» — hotărăște Daneliuc, și chiar o fac. Cu ghiarele și cu dinții, în disperare, într-o stare de dare a duhului, așa se filmează finalmente, în vreo patru ore ceea ce trebuia să se filmeze într-o oră... «O să iasă.» «Se mai încheie la etalonaj.» «Mai vedem la montaj.» «Se mai drege.» Evident, toți cred mai mult sau mai puțin ce spun. Este probabil ca secvența asta pentru care s-a plecat — normal — într-o duminică la ora la care necineștii stau în papuci în fața televizorului și care nu s-a putut filma normal, ci doar așa, în disperare cu ghiarele și cu dinții, să iasă bine. Dar s-ar putea să nu iasă bine. Și pentru un caz și pentru altul, întrebarea ar fi una. De ce trebuie să se folosească ghiarele și dinții, de ce trebuie «să se dea duhul» pentru o treabă care cere un lucru mult mai simplu, mai normal și mai economicos: să funcționeze aparatul de filmat.